

УДК 338.48-23:796.5

Гайдук А.О.¹, Зацепіна Н.О.²

¹студ. гр. ГФз-214м, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

²канд. пед. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження особливостей сучасного розвитку замкового туризму в Україні є незаперечною та багатогранною, особливо у контексті поточних історичних викликів та перспектив післявоєнного відновлення країни. Багато замків і фортець розташовані в регіонах, які постраждали від бойових дій

або перебувають під загрозою. Таке дослідження необхідне для оцінки реального стану об'єктів, визначення пріоритетів їх збереження та відновлення.

Замки як пам'ятки історії та культури можуть стати потужними символами незламності української ідентичності та волі до відродження. Їх відновлення та розвиток туризму навколо них стануть важливим елементом повернення до нормального життя та утвердження національної гідності. В умовах пост конфліктного стану територій виникають нові питання безпеки для туристів та збереження об'єктів, які також потребують вивчення та розробки відповідних протоколів необхідних дій.

Розвиток замкового туризму може стати одним із ключових секторів для залучення інвестицій, створення робочих місць та стимулювання місцевої економіки у післявоєнний період, особливо у депресивних регіонах, багатих на історичні пам'ятки. Незважаючи на повномасштабне вторгнення, туристична діяльність в Україні, особливо в західних регіонах, продовжується, хоч і з певними обмеженнями та поправками на ситуацію безпеки. Багато замків залишаються відкритими для відвідувачів та активно використовуються для організації екскурсій. Пріоритет віддається замкам щодо безпечних західних і частково центральних регіонах. Україна має унікальну замкову спадщину (Галичина, Закарпаття, Поділля, Волинь). Серед найбільш популярних та використовуваних у туризмі замків є:

- Кам'янець-Подільська фортеця (Хмельницька область) – один з найвідоміших замків України, що добре збереглися, символ міста, є обов'язковим пунктом практично всіх історико-культурних турів на заході України;

- Хотинська фортеця (Чернівецька область) – неподалік Кам'янця-Подільського, ці дві фортеці часто відвідуються в рамках однієї поїздки. Хотинська фортеця відома своєю величиною та багатою історією;

- Замок Паланок (Мукачево, Закарпатська область) – чудово відреставрований замок, розташований на високій горі, є візитною карткою Закарпаття та дуже популярний серед туристів;

- Замок Любарта (Луцьк, Волинська область) – символ Луцька, що добре зберігся середньовічний замок, який є частиною історико-культурного заповідника;
- Золота Підкова Львівщини (Львівська область) – це популярний туристичний маршрут, який включає відвідування трьох замків:
 - Олеський замок – один із найстаріших замків, нині філія Львівської галереї мистецтв;
 - Підгорецький замок – хоча його стан потребує масштабної реставрації, він все одно приваблює туристів своєю величиною та історією;
 - Золочівський замок – має унікальний Китайський палац та багату історію, також є філією Львівської галереї мистецтв;
 - Дубенський замок (Рівненська область) – замок, що добре зберігся, частина Державного історико-культурного заповідника м. Дубно;
 - Меджибізька фортеця (Хмельницька область) – потужна фортеця, активно реставрується та функціонує як музей;
 - Острозький замок (Рівненська область) – стародавній замок, важливий історичний та культурний центр.

Замки є невід’ємною частиною культурної спадщини України, яка відображає багатовікову історію, архітектурні стилі, традиції та легенди. Дослідження дозволить виробити ефективні стратегії їх збереження та використання. Популяризація замків сприяє глибокому вивченню історії своєї країни, зміцненню почуття патріотизму та національної гідності, що особливо важливо за умов боротьби за незалежність. Замки можуть бути майданчиками для культурно-освітніх програм, що робить їх важливим ресурсом для вивчення історії, архітектури та краєзнавства. Крім того, туризм стимулює розвиток супутньої інфраструктури (дороги, готелі, ресторани, сувенірні крамниці), що покращує якість життя місцевих жителів. Сучасний розвиток замкового туризму неможливий без використання цифрових технологій (віртуальні тури, AR/VR, інтерактивні експозиції), що також є важливим об’єктом дослідження.

Необхідно виявити найперспективніші напрями для розвитку замкового туризму, створити нові туристичні маршрути та бренди. Чітке розуміння потенціалу та проблем замкового туризму дозволить більш ефективно залучати міжнародні фонди та приватних інвесторів для реставрації та розвитку інфраструктури. Необхідно визначити механізми ефективного залучення місцевого населення до розвитку туризму, створення робочих місць та формування почуття причетності до збереження історичної спадщини. Багато досліджень із замкового туризму в Україні проводилися до повномасштабного вторгнення. Поточна ситуація потребує повного переосмислення та актуалізації даних. Необхідні нові методи оцінки стану об'єктів за умов воєнного часу, планування реставраційних робіт з урахуванням ризиків, і навіть розробки інклюзивних і стійких моделей розвитку туризму. Вивчення передового міжнародного досвіду у сфері збереження та використання замків (особливо після конфліктів) дозволить адаптувати найкращі практики до українських реалій.

Незважаючи на складнощі, прагнення зберегти та показати багату історичну спадщину України залишається сильним, і ці замки продовжують приймати відвідувачів, демонструючи стійкість та культуру країни. Таким чином, дослідження особливостей сучасного розвитку замкового туризму в Україні є фундаментально важливим для планування повоєнного відновлення, зміцнення національної ідентичності, стимулювання економіки та збереження унікальної культурної спадщини країни. Це не просто академічний інтерес, а стратегічне завдання національного масштабу.

Список використаних джерел:

1. Даниленко-Кульчицька, В. (2024). Розвиток замкового туризму в Україні: застосування європейського досвіду. *Економіка та суспільство*, (68). URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-72>
2. Іващенко А.В., Маценко А.А. Сучасний стан та перспективи розвитку замкового туризму в Україні. *Молодий вчений*, 2017. Вип. № 3 (43). С. 131–134.